

KRETINGOS SAULĖS LAIKRODIS

Kretingos vienuolynas ir jo įspūdinga bažnyčia – ryškiausias Kretingos miesto architektūrinis ansamblis. Vienuolyno teritorijoje yra išlikęs seniausias Lietuvoje žinomas Saulės laikrodis – įrengtas 1610 m. didiko Jono Karolio Chodkevičiaus. Iš jo yra išlikęs tik centrinis akmuo. Jis stovi Kretingos vienuolyno vidiniame kiemelyje.

Šių dienų kretingiškiams bene geriau žinomas kitas šiame mieste esantis Saulės laikrodis, kuris įrengtas 2002 m. Kretingos parke, tarp buvusių Tiškevičių rūmų ir Kretingos ligoninės. Mes siūlome pažinti su šiais laikrodžiais pradėti nuo senojo laikrodžio. Čia Jums geriausias gidas – buvęs ilgametis Kretingos muziejaus direktorius, istorikas Juozas Mickevičius (1900–1984), kurio straipsnį Jums pateikiame.

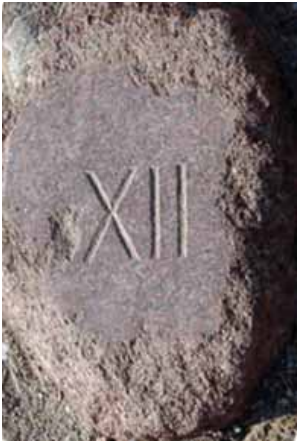
Nuotraukose – 2002 m. Kretingos parke įrengto Saulės laikrodžio ansamblio fragmentai. Nuotraukos L. Sungailienės, D. Mukienės ir iš RKIC archyvo

JUOZAS MICKEVIČIUS

Kretingoje Saulės laikrodis buvo prie pranciškonų vienuolyno gyvenamojo mūrinio pastato pietrytinio kampo, kur buvo vienuolyno valgomasis kambarys. Tai neapdorotas stulpo pavidalo lauko akmuo, kurio viršus platesnis už visą apačią. Saulės laikrodžio akmuo buvo sudarytas iš smulkių, tamsiai pilkos spalvos dalelių. Stulpo aukštis – 1 m 52 cm, žemės paviršiuje esančios dalies ilgis – 1 m 20 cm. Stulpas trikampis apvaliais kampais (52,5 x 39,5 cm). Viršus lygus, juodos spalvos, labai gerai nudailintas (nušlifluotas). Jame buvo įrėžti trys kvadratai, kurių linijų storis 1 mm, o gylis – dar mažesnis. Pirmojo kvadrato kraštinė – 27 cm, antrojo – 24,5 cm. Pirmojo kvadrato atstumas nuo antrojo – 6 mm. Trečiojo kvadrato kraštinė – 21 cm, jo atstumas nuo antrojo kvadrato – 19 mm. Per trečiojo kvadrato centrą buvo išbrėžta linija, kuri kvadratą dalijo pusiau. Trečiojo kvadrato centre buvo 5 x 3 cm

laikrodžio istorinės vertės ir 1958 m. pavasarį su mokiniais jį savavališkai išvertė, o vėliau perkėlė į vidurinės mokyklos meteorologinį kampelį, kuris sovietmečiu buvo anksčiau čia veikusio Kretingos pranciškonų vienuolyno sode. XX a. 7 deš. saulės laikrodžio iš žemės paviršiaus buvo išsikišęs apie 62 cm. Stulpo viršūnė buvo nudažyta baltais aliejiniiais dažais, nebesimatė juodo, blizgančio saulės laikrodžio paviršiaus, neryškūs buvo kvadratai.

dydžio įdubimas, kurio centre – žalvarinis 20 mm diametro stovas. Už jo, 18– 20 mm į dešinę, – toks pat antras žalvarinis stovas. Abiejų stovų pakraščiai padengti 2 mm storio švino ar cinko sluoksnėliu.

1610 m. Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės etmonas Jonas Karolis Chodkevičius (Katkevičius) pastatė Kretingos pranciškonų vienuolyną. Tada buvo pastatytas ir Kretingos saulės laikrodis. Kur ir kokiame mieste laikrodis darytas, žinių nėra išlikę.

Buvęs Kretingos vidurinės mokyklos kraštotyros būrelio vadovas, braižybos mokytojas S. Bladžius neįvertino Saulės

Danutės
Mukienės ir
Loretos
Sungailienės
nuotraukos

Parengta pagal to paties pavadinimo publikaciją, išspausdintą leidinyje „Muziejai ir paminklai“ (1967 m., p. 91)

